

Український державний університет залізничного транспорту

Кафедра Менеджмент, публічне управління та HR-технології
повна назва кафедри

**ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ СПРОМОЖНІСТЮ
ТЕРИТОРІАЛЬНИХ ГРОМАД: ТЕОРІЯ, РЕАЛІЗАЦІЯ ТА
ВДОСКОНАЛЕННЯ**

Пояснювальна записка і розрахунки
до кваліфікаційної роботи магістра
за освітньою програмою «Публічне управління та адміністрування»
спеціальності 281 "Публічне управління та адміністрування"

Розробив: здобувач вищої освіти
за другим (магістерським) рівнем
(роботу виконано самостійно,
відповідно до принципів
академічної доброчесності)
групи 219-ПУА-323
Олександр СІДОРОВ
(власне ім'я та прізвище)

Керівник:
канд. еконм. наук, доцент
Олена СЕМЕНЦОВА
(власне ім'я та прізвище)

Рецензент Олена КІРДІНА
(власне ім'я та прізвище)

Харків – 2025 р.

АНОТАЦІЯ

Дана кваліфікаційна робота включає в себе 20 слайдів презентації, 121 аркуш пояснювальної записки формату А4, що включає 4 рисунки, 3 таблиці, 87 літературних джерел.

Ключові слова: ПУБЛІЧНЕ УПРАВЛІННЯ, СПРОМОЖНІСТЬ ГРОМАД, ТЕРИТОРІАЛЬНІ ГРОМАДИ, ДЕЦЕНТРАЛІЗАЦІЯ, ОРГАНІЗАЦІЙНО-ЕКОНОМІЧНИЙ МЕХАНІЗМ.

Об'єктом дослідження є територіальні громади в Україні.

Метою дослідження є дослідження теоретико-методологічних засад публічного управління спроможністю територіальних громад.

У кваліфікаційній роботі досліджено теоретико-методологічні основи публічного управління спроможністю територіальних громад. Вивчено вплив децентралізації на формування спроможності громад та історичні аспекти розвитку цього поняття.

Проаналізовано існуючі механізми публічного управління спроможністю територіальних громад. Встановлено особливості організаційної та економічної складових механізмів, а також можливості імплементації зарубіжного досвіду.

Обґрунтовано пропозиції щодо вдосконалення організаційно-економічних механізмів публічного управління громадами. Запропоновано концептуальні підходи до реформування управлінських процесів і поліпшення ресурсного забезпечення територіальних громад.

ABSTRACT

This qualification work includes 20 presentation slides, 121 pages of an explanatory note in A4 format, featuring 4 figures, 3 tables, and 87 literature references.

Keywords: PUBLIC ADMINISTRATION, COMMUNITY CAPACITY, TERRITORIAL COMMUNITIES, DECENTRALIZATION, ORGANIZATIONAL AND ECONOMIC MECHANISM.

The object of the study is the territorial communities in Ukraine. The purpose of the study is to explore the theoretical and methodological foundations of public administration in ensuring the capacity of territorial communities.

The qualification work investigates the theoretical and methodological foundations of public administration for enhancing the capacity of territorial communities.

It examines the impact of decentralization on the development of community capacity and explores historical aspects of this concept's evolution. Existing mechanisms of public administration for ensuring the capacity of territorial communities are analyzed. The organizational and economic components of these mechanisms are identified, along with the possibilities of implementing foreign experience.

Proposals for improving the organizational and economic mechanisms of public administration for communities are substantiated. Conceptual approaches to reforming management processes and improving the resource provision of territorial communities are proposed.

Український державний університет залізничного транспорту

Факультет економічний

Кафедра Менеджмент, публічне управління та HR-технології

Ступінь вищої освіти магістр

Освітня програма «Публічне управління та адміністрування» за спеціальністю 281 "Публічне управління та адміністрування"

ЗАТВЕРДЖУЮ

Завідувач кафедри

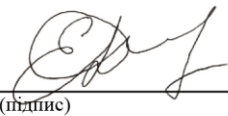
д.е.н., професор

(вчене звання)

Олена ДИКАНЬ

(власне ім'я та прізвище)

21 жовтня 2024 р.

(підпис)

З А В Д А Н Н Я
НА ДИПЛОМНУ РОБОТУ

Олександр Сідорову

(власне ім'я та прізвище)

1. Тема роботи «Публічне управління спроможністю територіальних громад: теорія, реалізація та вдосконалення»

керівник роботи Олена Семенцова, канд.ек.наук, доцент

(власне ім'я та прізвище, науковий ступінь, вчене звання)

затверджено розпорядженням по економічному факультету від "21" жовтня 2024 року № 31/24

2. Строк подання здобувачем вищої освіти роботи 12 січня 2025 року

3. Вихідні дані до роботи наукові праці вітчизняних та зарубіжних учених, нормативно-правові акти та директивні документи, які стосуються питань розвитку територіальних громад

4. Зміст розрахунково-пояснювальної записки (перелік питань, які потрібно розробити)

Децентралізація як основа публічного управління спроможністю громад. Аналіз категорійно-понятійного апарату дослідження. Розвиток концепції спроможності громад в історичній ретроспективі. Особливості організаційної складової механізму публічного управління спроможністю громад. Особливості економічної складової механізму публічного управління спроможністю громад. Вітчизняна практика впровадження організаційно-економічного механізму публічного управління спроможністю громад. Імплементация зарубіжного досвіду формування механізмів публічного управління спроможністю територіальних громад. Пропозиції щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму управління громадою. Поліпшення механізмів

управління ресурсами територіальних громад. Концептуальний підхід до реформування публічного управління спроможністю територіальних громад.

5. Перелік графічного матеріалу (з точним зазначенням обов'язкових креслень)

1 Теоретико-методологічні основи публічного управління спроможністю територіальних громад - сім слайдів, 2 Аналіз існуючих механізмів публічного управління спроможністю територіальних громад – чотири слайди, 3 Удосконалення механізмів публічного управління спроможністю територіальних громад - сім слайдів.

6. Консультанти розділів проекту (роботи)

Розділ	Прізвище, ініціали та посада Консультанта	Підпис, дата	
		завдання видав	завдання прийняв

7. Дата видачі завдання 21 жовтня 2024 р.

КАЛЕНДАРНИЙ ПЛАН

№ з/п	Назва етапів дипломної роботи	Строк виконання етапів роботи	Примітка
1	Теоретико-методологічні основи публічного управління спроможністю територіальних громад	15.11.2024	
2	Аналіз існуючих механізмів публічного управління спроможністю територіальних громад	10.12.2024	
3	Удосконалення механізмів публічного управління спроможністю територіальних громад	08.01.2025	
4	Графічна частина	10.01.2025	

Здобувач вищої освіти

Олександр СІДОРОВ

(власне ім'я та прізвище)

Керівник роботи

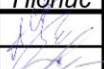

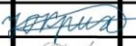

Олена СЕМЕНЦОВА

(власне ім'я та прізвище)

Зміст

Вступ	7
1 Теоретико-методологічні основи публічного управління спроможністю територіальних громад	11
1.1 Децентралізація як основа публічного управління спроможністю громад	11
1.2 Аналіз категорійно-понятійного апарату дослідження	16
1.3 Розвиток концепції спроможності громад в історичній ретроспективі	28
Висновки до першого розділу	34
2 Аналіз існуючих механізмів публічного управління спроможністю територіальних громад	37
2.1 Особливості організаційної складової механізму публічного управління спроможністю громад	37
2.2 Особливості економічної складової механізму публічного управління спроможністю громад	39
2.3 Вітчизняна практика впровадження організаційно-економічного механізму публічного управління спроможністю громад	41
2.4 Імплементация зарубіжного досвіду формування механізмів публічного управління спроможністю територіальних громад	51
Висновки до другого розділу	65
3 Удосконалення механізмів публічного управління спроможністю територіальних громад	67
3.1 Пропозиції щодо вдосконалення організаційно-економічного механізму управління громадою	67

Зм.	Арк.	№ докум.	Підпис	Дата				
Розробив		Сідоров О.М.			Публічне управління спроможністю територіальних громад: теорія, реалізація та вдосконалення	Літ.	Арквш	Арквшів
Перевірів		Семенцова О.В.				5	121	
Н. Контр.		Крихтіна Ю.О.			УкрДУЗТ			
Затверд.		Дикань О.В.						

3.2 Поліпшення механізмів управління ресурсами територіальних громад	78
3.3 Концептуальний підхід до реформування публічного управління спроможністю територіальних громад	93
Висновки до третього розділу	108
Висновок	111
Список використаних джерел	113

Список використаних джерел

- 1 Адміністративно-територіальний устрій України. Шляхи реформування: монографія / Яцуба В.Г., Яцюк В.А., Матвіїшин О.Я та ін. К., Геопринт, 2007, 366 с.
- 2 Андрушків Б. М., Кирич Н. Б., Латинін М. А., Погайдак О. Б., Співак С. М. Особливості формування добровільних конкурентоспроможних об'єднань територіальних громад в умовах децентралізації: проблеми та перспективи моделювання процесу. Теорія та практика державного управління : зб. наук. пр. Х. : Вид-во ХарПІ НАДУ "Магістр", 2017. Вип. 2 (57). С. 120-127.
- 3 Баймуратов М. О. Правовий статус територіальної громади в Україні: теоретичні та практичні проблеми. Муніципальний рух: новий етап розвитку : матеріали VII Всеукр. муніцип. слухань. К., 2002. С. 368-370.
- 4 Бакуменко В., Князєв В., Сурмін Ю. Методологія державного управління: проблеми становлення та подальшого розвитку. Вісн. УАДУ. 2003. № 2. С. 316–320.
- 5 Барановська Т. Державна політика розвитку територіальних громад в Україні: дис. ... к.держ.упр. Харків : ХРІДУ НАДУ, 2016. 261 с.
- 6 Батанов О. В. Конституційно-правовий статус територіальних громад в Україні : монографія / О. В. Батанов ; за заг. ред. В. Ф. Погорілка. К. : Ін Юре, 2003. 512 с.
- 7 Батанов О. В. Територіальна громада – первинний суб'єкт муніципальної влади в Україні: поняття та ознаки. Вісник Центральної виборчої комісії. 2008. № 2 (12). URL: http://www.cvk.gov.ua/visnyk/pdf/2008_2/visnik_st_13.pdf (дата звернення: 23.11.2024).
- 8 Бобровська, О. Ю., Мунко А. Ю.. Фінансово-економічне забезпечення територій в умовах децентралізації. Аспекти державного управління, 3 4), 2015. С. 84-92. URL: <https://doi.org/10.15421/151537>
- 9 Бодрова І. І. Концептуальні підходи до визначення поняття територіальної громади. Державне будівництво та місцеве самоврядування. 2004. Вип. 7. С. 62-73.
- 10 Бопп Дж., Бопп М. Перетворюючи світ : практ. посіб. для розбудови сталих громад. пер. та публ. здійснено в рамках Проекту розвитку громадянського суспільства. Ужгород, 2008. 164 с.

11 Бориславська О., Заверуха І., Захарченко Е., та ін. Децентралізація публічної влади: досвід європейських країн та перспективи України / Швейцарсько-український проект “Підтримка децентралізації в Україні”. DESPRO. К. : ТОВ “Софія”. 2012. 128 с .

12 Борщ Г. А., Вакуленко В. М., Гринчук Н. М., Дехтяренко Ю .Ф., Ігнатенко О. С., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф., Юзефович В. В. Ресурсне забезпечення об’єднаної територіальної громади та її маркетинг: навч. посіб. К. : 2017. 107 с.

13 Буглак Ю. Форми, методи й критерії розмежування повноважень органів державної виконавчої влади та місцевого самоврядування. Підприємництво, господарство і право. 2018. № 10. С. 127-130.

14 Васильєва Т. А. Реформа государственных институтов в Италии. Государство и право. 1993. № 3. С. 133.

15 Васильєва Н. В., Гринчук Н. М., Дерун Т. М., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцевий бюджет і фінансове забезпечення об’єднаної територіальної громади: навч. посіб. / – К.: – 2017. – 119 с.

16 Васильченко Г., Парасюк І., Єременко Н. Планування розвитку територіальних громад : навч. посіб. для посадових осіб місцевого самоврядування. / Асоціація міст України. К., ТОВ “ПІДПРИЄМСТВО “ВІ ЕН ЕЙ”, 2015. 256 с.

17 Ганущак Ю. І. Реформа територіальної організації влади. Швейцарсько-український проект “Підтримка децентралізації в Україні. DESPRO”. К.: ТОВ “Софія-А”. 2013. 160 с.

18 Ганущак Ю. Конституювання децентралізації: поховати, аби народити. URL: https://zn.ua/ukr/internal/konstituuvannya-decentralizaciyi-pohovati-abi-naroditi-299354_.html (дата звернення: 29.10.2024).

19 Гіржев А. О. Удосконалення кадрового забезпечення в об’єднаних територіальних громадах. URL: <http://official.chdu.edu.ua/article/viewFile/122739/117502>. (дата звернення: 23.11.2024).

20 Глухачов Є. Ф. Місцеве самоврядування в Україні: особливості його правової природи. Актуальні проблеми державного управління : наук. зб. Х. : УАДУ (ХФ). 2001. № 1 (9). С. 42–43.

21 Глущенко А. С. Формування самодостатніх фінансово спроможних територіальних громад в Україні: стан, проблеми та перспективи. Проблеми

економіки. 2019. № 2 (40). С. 126-133.

22 Голікова Т. В. Інституціоналізація української територіальної громади як носія корпоративних інтересів. Економіка України. 2022. № 12. С. 43–50.

23 Гринчишин І. М. Спроможність територіальних громад: теоретичний дискурс. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2018. Вип. 6. С. 51-56.

24 Гураль П. Ф. Територіальна громада в Україні: історико-правове дослідження: автореф. дис. ... д-ра юрид. наук. Львів, 2009. 40 с.

25 Дегтярьова І. О. Конкурентоспроможність територій і нова модель місцевого самоврядування в Україні. Державне будівництво. 2019. № 1. URL: <http://www.kbuara.kharkov.ua/e-book/db/2009-1/doc/2/29.pdf>^о(дата^о звернення: 23.11.2024).

26 Дерун Т.М. Навчальний посібник для депутатів місцевих рад об'єднаних територіальних громад. Видання друге. Асоціація міст України. Київ : ТОВ “Підприємство “ІЕНЕЙ”. 2017. 164 с.

27 Децентралізація влади: польські уроки для України. URL: https://antikor.com.ua/articles/38326detsentralizatsija_vladi_poljsjki_uroki_dlja_ukrajini і (дата звернення: 23.11.2024).

28 Децентралізація влади: порядок денний на середньострокову перспективу : аналітична доп. / Авт.: Жаліло Я.А., Шевченко О.В., Романова В.В. та ін. НІСД. К.: 2019. 115 с.

29 Децентралізація і формування політики регіонального розвитку в Україні : наук. доп. / Шевченко О. В., Романова В. В., Жаліло Я. А. та ін. ; за наук. ред. д-ра екон. наук Я. А. Жаліла. Київ : НІСД, 2020. 153 с

30 Дмитровська В. С. Зарубіжний досвід місцевого оподаткування. URL: www.lukyanenko.at/ua/ld/5/581_.pdf (дата звернення: 23.11.2024).

31 Економічна енциклопедія : у 3 т. Т. 2. / ред. кол.: С. В. Мочерний (відп. ред.) та ін. К. : Вид. центр “Академія”. 2001. 846 с.

32 Енциклопедичний словник з державного управління / уклад. : Ю. П. Сурмін, В. Д. Бакуменко, А. М. Михненко та ін. ; за ред. Ю. В. Ковбасюка, В. П. Трощинського, Ю. П. Сурміна. К. : НАДУ, 2010. 820 с.

33 Енциклопедія державного управління : у 8 т. / Т. 2 : Методологія

державного управління / наук.-ред. колегія : Ю.П. Сурмін (співголова), П. І. Надолішній (співголова) та ін. К. : НАДУ, 2011. 692 с.

34 Етимологічний словник української мови: В 7 т. / АН УРСР. Ін-т мовознавства ім. О. О. Потебні; Редкол. О. С. Мельничук (головний ред) та ін. К. : Наук. думка, 1983. Т.3. Укл. : Р. В. Болдирєв та ін. 1989. 552 с.

35 Жовнірчик Я. Ф. Формування самодостатніх територіальних громад і стратегія їх економічного саморозвитку. Університетські наукові записки. 2005. № 1-2. С. 324-331.

36 Задорін Ю.М. Забезпечення ефективності діяльності державних установ на засадах демократичного врядування : дис... к.держ.упр. 2011. URL: <http://www.disslib.org/zabezpechennja-efektyvnosti-dialnostiderzhavnykh-ustanov-na-zasadakh-demokratychnoho.html> (дата звернення: 23.11.2024).

37 Ібрагімова А. А. Характеристика нормативно-правової бази державної політики у сфері побудови спроможних територіальних громад в Україні. Наукові праці: наук.-метод. журнал. Миколаїв: ЧДУ ім. П. Могили, 2015. Т. 254. Вип. 242. С. 51–59.

38 Кириченко Ю. М. Територіальна громада як базовий елемент системи місцевого самоврядування України: теоретичне визначення. Форум права. 2022. № 4. С. 451-457.

39 Конституція України: Закон України від 28 черв. 1996 р. № 254к/96-ВР. URL: <http://zakon3.rada.gov.ua/laws/show/254%D0%BA/96-%D0%B2%D1%80>. (дата звернення: 23.11.2024).

40 Кравченко В. В. Місцеве самоврядування в Україні: історія, сучасність, перспективи розвитку: навч. посіб. К., 2020. 206 с.

41 Куйбіда В. Реформа місцевого самоврядування в Україні: погляд з центру : матеріали круглого столу політиків та експертів. Львів, 4 лют. 2010 р. URL: http://www.vgholos.com.ua/articles/vasyly_kuybida_reforma_mistseвого_samovryaduvannya_v_ukraini_ndash_poglyad_z_tsentru_106530.html?print. (дата звернення: 29.10.2024).

42 Куйбіда В. С. Міське самоврядування і управління територіальним розвитком: історичні аспекти, сучасні реалії і проблеми удосконалення / НАН України. Ін-т регіон. досл.; відп. ред. М. І. Долішній. Львів, 1999. 71 с.

43 Куйбіда В.С. Місцеве самоврядування України в контексті розвитку місцевої демократії. Хмельницький : Вид-во ХУУП, 2008. 467 с.

44 Кульчицький М. І. Місцеві бюджети і механізм їх формування. Фінанси України. 2007. № 9. С. 102- 105.

45 Лебединська О. Ю., Вакуленко В. М., Колтун В. С. Система органів місцевого самоврядування регіону: динамічна модель структури. Вісник Нац. акад. держ. упр. при Президентові України. 2010. № 3. С. 143–151.

46 Лелеченко А. П., Васильєва О. І., Куйбіда В. С., Ткачук А. Ф. Місцеве самоврядування в умовах децентралізації повноважень: практ. посіб. К. : 2017. 110 с.

47 Мельник Л. А. Теоретичні засади формування спроможності територіальних громад в Україні. Державне управління: удосконалення та розвиток. 2020. № 9. URL: <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=1854> (дата звернення: 06.12.2024)

48 Місцеве самоврядування в умовах децентралізації влади в Україні : колективна монографія / В. І. Ключевський, І. П. Лопушинський, В. В. Миколаєнко та ін.; за заг. ред. Р. М. Плюща. К. : РІДНА МОВА, 2016. 744 с.

49 Молодожен Ю. Б. Поняття і сутність територіальної громади в системі місцевого самоврядування України. Університетські наукові записки. 2006. № 2. С. 347-352.

50 Мороз О. Територіальна громада: сутність, становлення та сучасні українські реалії. Демократичне врядування : електрон. наук. фах. видання. 2008. Вип. 2. URL: http://vivacademy.com/vidavnitstvo_1/visnik2/fail/Moroz.pdf (дата звернення: 06.12.2024).

51 Мочков О. Б. Організація участі територіальної громади у вирішенні питань місцевого розвитку : дис. ... к.держ.упр. К., 2017. 257 с.

52 Муніципальне право України : підручник / В. Ф. Погорілко, О. Ф. Фрицький, М. О. Баймуратов; за ред. В. Ф. Погорілка, О. Ф. Фрицького. К. : Юрінком Інтер, 2006. 592 с.

53 Ольшанський О. В. Спроможність громад в аспекті теоретико-прикладної ідентифікації. Теорія та практика державного управління. 2016. Вип. 4. С. 162-168.

54 Опитування громадської думки для оцінки змін в обізнаності громадян щодо

громадських організацій та їхньої діяльності / Підготовлено для проекту ENGAGE на замовлення PactInc. 2018. URL: <https://dif.org.ua/uploads/pdf/15439902275aec4453ef5927.19702097.pdf> (дата звернення:29.10.2024).

55 Орзіх М.П. Концепція правового статусу самоврядних територій і органів місцевого самоврядування. Місцеве та регіональне самоврядування в Україні. 1995. №1. С. 65-69.

56 Осадчук С. В. Фінансова та бюджетна самодостатність території. Актуальні проблеми державного управління. 2009. № 1. С. 326–334.

57 Осипенко С. О. Місцеві бюджети в умовах децентралізації фінансових ресурсів : дис. ... к.е.н. Краматорськ, 2016. 233 с.

58 Остапенко О. Г., Барановська Т. М. Територіальні громади як первинний суб'єкт місцевого самоврядування та реалізації муніципальної політики. URL : <http://www.dy.nauka.com.ua/?op=1&z=909> (дата звернення: 13.12.2024).

59 Офіційний сайт Проекту “Доступна та якісна правова допомога в Україні”. URL: <http://qala.org.ua/uk/> (дата звернення: 15.11.2024).

60 Павлюк А. П. Економічні аспекти формування спроможних територіальних громад в Україні. Стратегічні пріоритети. Серія : Економіка. 2016. № 1. С. 137-146.

61 Пальчук В. Розвиток економічного потенціалу громад у рамках реформи з децентралізації // Україна: події, факти, коментарі. 2018. № 11. С. 38-50.

62 Парасюк І. Л. Аспекти взаємодії територіальних громад та органів місцевої виконавчої влади агломерації задля спільного економічного розвитку. Ефективна економіка. 2010. № 10. URL: <http://www.economy.nauka.com.ua/?op=1&z=358> (дата звернення: 29.10.2024).

63 Патицька Х. О. Територіальна громада в політико-правовій практиці сучасної України. Соціально-економічні проблеми сучасного періоду України. 2014. Вип. 4. С. 320-328.

64 Патицька Х. Фінансово-економічний потенціал територіальних громад: механізми функціонування та активізації: монографія / ДУ “Інститут регіональних досліджень ім. М. І. Долішнього НАН України”. Львів, 2019. 209 с.

65 Письменний В.В., Палац Х.П. Сучасні виклики системи фінансового вирівнювання територій: досвід України і скандинавських країн. Вісник Запорізького

національного університету. Серія “Економічні науки”. 2014. № 3. С. 112–122.

66 Пігуль Н. Г., Люта О. В. Зарубіжний досвід проведення децентралізаційних реформ. Глобальні та національні проблеми економіки. 2016. № 9. С. 684-688.

67 Підходи до формування ефективних організаційних структур для об’єднаних територіальних громад. Київ. 2019. URL: <https://decentralization.gov.ua/uploads/library/file/474/7.10.19.pdf> (дата звернення: 17.11.2024).

68 Попова О. Місцеве самоврядування: вивихи реформ. URL: <https://zn.ua/ukr/ariculture/miscve-samovryaduvannya-vivih-reform-uchast-gromad-u-silskomu-rozvitku-v-konteksti-decentralizaciyi-vladi-v-ukrayini-.html> (дата звернення: 23.11.2024).

69 Поравский Анджей. В Польше бюджеты местных общин составляют треть бюджета страны – глава Союза польских городов. URL: <https://delo.ua/economyandpoliticsinukraine/v-polshe-bjudzhety-mestnyhobschin-sostavljajut-tret-bjudzheta-s-283137/> (дата звернення: 23.11.2024).

70 Ресурсне забезпечення об’єднаної територіальної громади та її маркетинг : навч. посіб. / Г. А. Борщ, В. М. Вакуленко, Н. М. Гринчук, Ю. Ф. Дехтяренко, О. С. Ігнатенко, В. С. Куйбіда, А. Ф. Ткачук, В. В. Юзефович. К.: 2017. 107 с.

71 Сизоненко О. В. Спроможність територіальних громад як ключовий індикатор їхнього сталого розвитку. Публічне управління і адміністрування в Україні. 2019. Вип. 12. С. 75-81.

72 Слобожан О. В. Чому і як слід завершувати реформу місцевого самоврядування та територіальної організації влади. Муніципальна реформа в контексті євроінтеграції України: позиція влади, науковців, профспілок та громадськості: Тези доповідей Другої щорічної всеукраїнської науково-практичної конференції (м. Київ, 06 грудня 2018 р.). К.:ТОВ «ВІЕН ЕЙ ПРЕС», 2018 - 252 с. – С.13-17.

73 Сментіна Н.В. Ефективність управління комунальною власністю на базі впровадження оціночної діяльності (на прикладі міст Одеської області) : дис. ... к.е.н. Одеса, 2006. 175 с.

74 Тимечко І. Територіальна громада у транскордонному просторі:

чинники, закономірності, пріоритети розвитку: монографія. Львів: ДУ “Інститут регіональних досліджень імені М.І. Долишнього НАН України”, 2019. 444 с.

75 Ткачук А. Ф., Дацишин М. Внутрішні та зовнішні ресурси для розвитку громади або Чому брак грошей не є первинною проблемою громади? : навч. модуль. Київ : ІКЦ “Легальний статус”, 2016. 152 с.

76 Трошан А. О. Необхідність формування ефективної кадрової служби органів місцевого самоврядування в сучасних умовах. URL: <http://intkonf.org/troshan-ao-neobhidnist-formuvannyaefektivnoyi-kadrovoyi-sluzhbi-organiv-mistseвого-samovryaduvannya-v-suchasnih-umovah/> (дата звернення: 29.10.2024).

77 Успішна територіальна громада: будуємо разом / Бриль М., Врублевський О., Данчева О., Сеїтосманов А., Чубаров Е. Харків : Видавничий будинок Фактор, 2018. 128 с.

78 Федорів П. Не лише децентралізація: навіщо Україні політика територіального вирівнювання. URL: <https://mistosite.org.ua/articles/ne-lyshe-detsentralizatsiia-navishcho-ukraini-potribna-polityka-terytorialnoho-vyryvniuvannia> (дата звернення: 23.11.2024).

79 Федюк В. Регіональний розвиток у Швеції та Україні. Національна безпека і оборона. 2009. № 1. С. 48–50.

80 Шумік І. В. Організаційні засади корпоративного управління соціальним розвитком територіальних громад: дис. ... к.держ.упр. Дніпропетровськ. 2013. 255 с.

81 Шумік І. В. Особливості формування інституту корпоратизму в соціальній сфері територіальних громад. Публічне управління: теорія та практика. 2013. Вип. 1. С. 128-132.

82 Щепанський Я. Елементарні поняття соціології. / общ. ред. и послесл. А. М. Румянцева; пер. с польского М. М. Гуренко. 1969. 264 с.

83 ECD Regional Outlook 2016: Productive Regions for Inclusive Societies, OECD Publishing, Paris, 2016. с. 214.

84 Gerber J. D., Nahrath S., Csikos P., Knoepfel P. The role of Swiss civic corporations in land use planning. Environment and Planning. A 43: 2011. URL: <http://www.envplan.com/abstract.cgi?id=a43293> (дата звернення: 23.11.2024).

85 Legal Empowerment, Justice, and Development. Justice Initiatives: Open Society Initiatives. URL: <https://www.justiceinitiative.org/uploads/112318e4-a2b5-48e4-a14d-742bb3b8bcfb/justice-initiatives-legal-empowerment-20140102.pdf> (дата звернення: 23.11.2024).

86 Schnore, L. F. Community: Theory and Research on Structure and Change // Sociology: An Introduction, Second Edition, edited by N. J. Smelser. New York: Wiley, 1973. pp. 67-125.

87 Shafer R., Deller St., Marcouiller D. Community economics : linking theory and practice. Wiley-Blackwell, 2004. 363 p.